

Klima- og miljødepartementet

Oslo, 5. april 2019

Innspill til regjeringens strategi om miljøkriminalitet

WWF Verdens naturfond takker for muligheten til å kunne komme med innspill til regjeringens varslede strategi om miljøkriminalitet.

Miljøkriminalitet er verdens fjerde mest lukrative form for kriminalitet, og bidrar til et omfattende naturtap. Dette går ut over ikke bare arter og bestander, men også lokalsamfunn som er avhengige av bærekraftig høsting av ressurser fra disse.

Med tanke på omfanget av miljøkriminaliteten er det et tydelig behov for en styrket innsats både i inn- og utland, og det kreves en rekke tiltak. Siden miljøkriminalitet kan ha så mange ulike årsaker, og innbefatte en rekke ulike aktører, eller enkeltpersoner, så vil tiltakene nødvendigvis også favne en rekke sektorer. For å sikre at tiltak får effekt er det avgjørende at disse harmoniseres på tvers av sektorer og aktører.

I Norge er ulovlig jakt på store rovdyr dessverre velkjent, eksempelvis gjennom saken med giftåter for ulvene i Kynnareviret og andre former for ulovlig ulvejakt som til sammen utgjør halvparten av dødeligheten hos ulv. Gaupe, brunbjørn og jerv er også utsatt for ulovlig jakt av ukjent omfang. Men miljøkriminalitet rammer også rovfugler, ulike fjellevende fugler og måker gjennom ulovlig jakt, og ikke minst omfattende og ofte organisert reirplyndring (inkludert til eggsmalinger).

En annen utfordring er forurensing, eksempelvis plast fra bygg, anlegg og industriproduksjon, men også fra enkeltpersoner, som kan ha stor negativ påvirkning på miljøet. Myndighetene bør vurdere en gjennomgang av forurensingslovverket for å stramme inn der det trengs og ansvarliggjøre de som forårsaker utslipp av plast, avfall og miljøgifter i naturen. Å forurense og forsøple skal straffe seg. I forbindelse med strategien regjeringen har annonsert vil det også kunne være aktuelt med en slik gjennomgang for andre lovverk som på ulike vis omfatter miljøkriminalitet, for å sikre harmonisering av lover og regler på tvers av lovverk.

I Norge er det behov for å styrke kapasiteten i Økokrim, samt ute i politidistriktene. Det er et stort antall lovverk som skal forvaltes av de få som arbeider med dette temaet innen politiet i dag. Det er også avgjørende å ha tilstrekkelig kapasitet til å kunne følge opp ulovligheter for å ikke svekke tilliten til norsk lovverk. Det er også behov for et strengere straffenivå for miljøkriminalitet, spesielt i tilfellene som går ut over sjeldne og sårbare arter.

På verdensbasis er ulovlig, uregulert og urapportert fiske en utfordring som bidrar til at 90% av verdens fiskerier i dag er overfisket eller allerede fullt utnyttet. Det vil kreve bedre verktøy og

regelverk knyttet til overvåking av fiskefartøyer og bekjempelse av korruperte næringslivsaktører og fiskerimyndigheter for å få kontroll på det store overfisket som truer en rekke av verdens havområder. I Norge ser vi også at det i de senere årene i økende grad har blitt avdekket ulovligheter knyttet til bifangst og overfiske, både ombord i fiskebåter og på kaikanten både under levering av fangst og etter at fangsten har blitt landet.

Det er mange enkeltarter hvor miljøkriminalitet er en betydelig trussel for bestanders overlevelse, slik som pangoliner/skjelldyr, tiger, neshorn, elefant og rosentre. Rosentre er den artsgruppen som er utsatt for størst ulovlig omsetning (både i verdi og volum), og det aller meste av trevirket havner i Kina. Pangoliner er den arten i verden som er mest utsatt for ulovlig jakt, og står for rundt 20 % av den globale ulovlige handelen med truede arter.

Miljøkriminalitet må anerkjennes som noe som går ut over både natur, mennesker og samfunn, på lik linje med alle andre typer kriminalitet. Denne manglende anerkjennelsen kan ligge bak nedprioritering av miljøkriminalitet enkelte steder. Derfor er det også vesentlig at norske myndigheter også arbeider for at andre lands myndigheter tar miljøkriminalitet på høyeste alvor.

Norge må prioritere miljøkriminalitet langt høyere i bistandsarbeidet, blant annet for å bekjempe organisert miljøkriminalitet, for eksempel gjennom overvåking og kontroll av høsting av naturressurser slik som fiskerier. Det er også avgjørende å styrke den forebyggende innsatsen i alle ledd, både med hensyn på myndigheter og forbrukere i opphavsland, transittland og mottakerland. Et eksempel er avskogingsfrie verdikjeder, der Kina er et svært viktig land, siden det omfatter enorme varestrømmer, blant annet innen tømmer og ulike treprodukter. I dette arbeidet er det også viktig å stille krav til f.eks. ordninger som skal sikre opprettholdelse av nasjonale regler, slik som sertifiseringsordningen Forest Stewardship Council (FSC).

I tillegg er det behov for mer støtte til internasjonale organer som arbeider med miljøkriminalitet, som FNs miljøprogram, FNs kontor for narkotika og kriminalitet, og CITES.

Norske myndigheter bør sette i gang et initiativ for å sikre at norske bedrifter med utenlandsinvesteringer, særlig i sektorer der det er risiko for negative effekter på sårbare økosystemer, setter krav til, og rapporterer på, hvordan hensynet til naturmangfold og økosystemtjenester ivaretas i sin virksomhet, inkludert gjennom verktøy og retningslinjer for å unngå at de bidrar til miljøkriminalitet.

Norge kan også utvikle retningslinjer for veiledning ved offentlige investeringer i selskaper som omsetter miljøsertifiserte produkter og selskaper som har implementert verktøy for å unngå miljøkriminalitet i egen virksomhet.

For enkelte tilfeller av miljøkriminalitet er det avgjørende at myndighetene er langt mer på banen med hensyn på forebyggende og holdningsskapende arbeid. Et eksempel her er å dra veksel på erfaringer og funn fra dialogprosjekter og studier av bruk av, og holdning til, konkrete naturelementer. Dette kan være knyttet til ulovlig jakt på store rovdyr, eller ulovlig kjøring med snøskuter og vannskuter.

En strategi om miljøkriminalitet burde også kunne gi føringer for en offentlig utredning av omfang av miljøkriminalitet i Norge, inkludert en kartlegging av hvilke arter/naturtyper/brudd som er mest hyppige, hvilke deler av landet som er mest utsatt for ulike typer lovbrudd, samt hvilke tiltak som kan trenge å iverksettes for å ta tak i dette.

Til sist vil vi påpeke informasjonsbehovet. Det er vesentlig at utfordringer og regelverk knyttet til miljøkriminalitet kommuniseres til samfunnet. Dette kan eksempelvis være informasjon til nordmenn som reiser til land der ulovlige produkter fra truede og sårbare arter omsettes, eller informasjon fra Fylkesmannen til kommuner om hva miljøkriminalitet omfatter, og hvordan kommunen skal håndtere og eventuelt rapportere videre på mulige brudd på lovverk.

WWF stiller seg svært positiv til at regjeringen skal legge frem en strategi for å styrke innsatsen mot miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt, og vi bidrar gjerne videre til dette viktige arbeidet i eventuelle kommende arbeidsprosesser.

Vennlig hilsen
for WWF Verdens naturfond

(sign.)
Sverre Lundemo
Seniorrådgiver, naturmangfold